

S m a a s t y k k e r.

4.

En Meddelelse af den danske Envoyé Westphalen om hans hemmelige Forhandling med den russiske Regering 1724—25 angaaende en Løsning af den gottorpske Konflikt.

Ved E. Holm.

I første Del af min Danmark-Norges Historie 1720—1814 S. 85—87 og 138—141 har jeg søgt at give en Fremstilling af, hvad Aktstykkerne i Rigsarkivet indeholde med Hensyn til den hemmelige Forhandling, Frederik IV i Aarene 1724—1725 lod Westphalen føre i Petersborg med den russiske Regering for om muligt at komme til en fredelig Løsning af Striden med den gottorpske Hertug Karl Frederik. Senere er jeg imidlertid bleven opmærksom paa en ret interessant Depeche af 26. Febr. 1732, hvori Westphalen atter er kommen ind paa denne Sag. Kristian VI havde nemlig (29. Januar 1732) sendt ham en Befaling til at indsende alle de Breve, der vedrørte Forhandlingen derom. Hertil svarede Westphalen da i den nys nævnte Depeche, at Frederik IV i Aaret 1726 havde sendt en Lakai Kreibjerg til ham i Petersborg med en Skrivelse, hvori det hed, at da Forhandlingen om en venskabelig Udjævning af Striden var slaaet fejl og han var bestemt paa aldrig at gjøre Hertugen større Indrømmelser, vilde han have Papirerne tilbage. Westphalen havde da sendt dem hjem med en Kapitain-lieutenant Kierulff. Hvis de ikke vare brændte, maatte de ligge iblandt Kong Frederiks Kabinetsskrivelser. Gehejmeraad

Gabel maatte kunne give Oplysning om, hvem der havde ført Kongens Ordre til ham og Fuldmagten for ham i Pennen. Selv havde han ikke en Linie mere, men hvad han kunde meddele, var, at Kapitain Fontenai i Efteraaret 1724 havde bragt ham Ordrene til at drive Underhandlingen og tillige en Skrivelse fra Kongen, hvori denne befalede ham at sende ham en Afskrift af sine „ordinære Chifre“ vel forseglet¹⁾. Efter Czar Peters Død havde Frederik IV ved Kapitainlieutenant Kierulff²⁾ sendt ham en ny Fuldmagt (til Katharina I) og tillige nye Chifre. Det væsenlige i, hvad der blev paalagt ham, havde været, at han skulde søge at faa Hertugen af Holsten til frivillig formelig at afstaa det gottorpske Slesvig for evig Tid imod at faa Oldenburg som Vederlag. Men det maatte dog kun ske paa den udtrykkelige Betingelse, at Hertugen skulde overlade Kongen sine holstenske Landskaber, saasnart han besteg den svenske Trone. Dette havde været den eneste Fod, paa hvilken han havde ført Underhandlingen i Petersborg³⁾. Kongen havde overladt det til ham selv at drive Sagen paa, hvilken Maade han helst vilde, og han havde da besluttet, ikke foreløbig at lade nogen af Hertugens Ministre faa Del i Forhandlingen, men alene at have at gjøre med det russiske Konseil, nemlig Golofkin, Tolstoi og Ostermann. Han havde holdt det for nødvendigt at betro Sagen til sin Legationssekretær, Koefoed, men dog med Hensyn til Hovedpunktet kunnet undvære dennes Hjælp. Kong Frederik havde paa det strængeste paalagt ham, ikke at lade indflyde noget i sine „ordinære“ Depecher til Regeringen i Kjøbenhavn, der kunde

¹⁾ Dette stadfæster, hvad jeg i mit ovennævnte Skrift, Henvisninger S. 16—17 kun har kunnet anføre som sandsynligt, at han nemlig paa denne Tid havde faaet Ordre af den nævnte Beskaffenhed.

²⁾ Kierulff blev (Garde: Efterretninger om den dansk-norske Sømagt, III, 69) paa denne Tid sendt til Petersborg med Galliothen West Vlieland.

³⁾ Den Mening, jeg i mit ovennævnte Skrift, Henvisninger S. 26 har fremsat, at Frederik IV aldrig har tilbudt at afstaa mere Land end Oldenburg som Vederlag for det gottorpske Slesvig, tør jeg herefter antage for rigtig.

røbe Hemmeligheden ved hans Forhandling, og derfor ikke at korrespondere med nogen anden end med ham selv, og i Begyndelsen under den daværende Overkrigssekretær Gabels, siden under Kabinetssekretæren Lüders's Adresse.

5.

En Notits om Jacob Dannefer.

Af S. A. Sørensen.

Blandt de Data, som findes i de forskellige Beretninger om den fra Svenskekrigene 1657—60 bekjendte Patriot Jacob Nielsen Dannefer, anføres ogsaa, at Dannefer efter Krigen blev Tolder i Stege og døde her 5. Marts 1682¹⁾. Hvorfra man har faaet denne fejlagtige Tidsangivelse, vides ikke, men der kan være Formodning om, at Aarstallet 1682 er en Skrivefejl for 1680, og at man er bleven vildledt af Datoen 5. Marts 1680, paa hvilken Dag der tilfældigvis findes en Skrivelse fra det kgl. Rentekammer, som omhandler, ikke Dannefers Død, men hans Dødsbo. Dannefer døde overhovedet ikke som Toldembedsmand og antagelig ikke i Stege. Som meddelt i „Dansk biogr. Lexikon“ IV, 176 havde han allerede 1671 afstaaet Tolderiet i Stege og var med sin i 1658 erhvervede Ritmesters Grad 1674 paa ny indtraadt i Hæren, hvor han 1675 blev udnævnt til Generalvognmester, det vil sige, Chef for Hærens Train. Som saadan hørte han til Kongens Generalstab og deltog i Felttoget i Mecklenburg og Belejringen af Wismar. Han findes 26. December 1675 opført i Wismar Krigskasseregnskab, men i det følgende Maanedesregnskab er Generalvognmesterposten vakant i Staben, og da der i en Beretning af 26. Februar 1676 fra Artillerimajor Buchner i Wismar forekommer en Passus saalydende: „weil Dannifer todt“, og hans Navn ikke er fundet i Dislokationslisterne over

¹⁾ Imm. Barfod. Den falsterske Gejstligheds Personalhist. I, x. Fr. Barfod. Fortællinger af Fædrelandets Hist. 3. Udg. II, 171.